

≡ Eesti
≡ Kontsert

Laudate Dominum

Yena Choi sopran • **Kai Rüütel-Pajula** metsosopran
Danny Zhizhong Xie tenor • **Kim Sargsyan** bass
Eesti Filharmonia Kammerkoor
Tallinna Kammerorkester
Dirigent **Tõnu Kaljuste**

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

L 21. DETSEMBER 2024 19.00 Estonia kontserdisaal
P 22. DETSEMBER 2024 17.00 Vanemuise kontserdimaja

Laudate Dominum

Yena Choi sopran

Kai Rüütel-Pajula metsosopran

Danny Zhizhong Xie tenor

Kim Sargsyan bass

Eesti Filharmoonia Kammerkoor, koormeister **Mai Simson**

Tallinna Kammerorkester, kontsertmeister **Harry Traksmann**

Dirigent **Tõnu Kaljuste**

Kontsert on järelkuulatatav Klassikaraadio koduleheküljel.

Joseph Haydn (1732–1809)

„Harmoniemesse“ / „Harmooniamissa“ B-duur Hob. XXII:14 (1802) ~45 min

- *Kyrie*
- *Gloria*
- *Credo*
- *Sanctus*
- *Benedictus*
- *Agnus Dei*

V A H E A E G

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

„Vesperae solennes de confessore“ C-duur KV 339 (1780) ~30 min

- *Dixit Dominus (Allegro vivace)*
- *Confitebor tibi Domine (Allegro)*
- *Beatus vir (Allegro vivace)*
- *Laudate pueri Dominum (Allegro)*
- *Laudate Dominum (Andante)*
- *Magnificat (Andante) – Et exultavit... (Allegro)*

Joseph Haydn „Harmoniemesse“ Hob. XXII:14

I Kyrie

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

II Gloria

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te,
glorificamus te.

Gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus, Rex coelestis,
Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite
Jesu Christe.
Domine Deus, Agnus Dei,
Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.

Quoniam tu solus sanctus.
Tu solus Dominus.
Tu solus Altissimus,
Jesu Christe.
Cum Sancto Spiritu,
in gloria Dei Patris. Amen.

III Credo

Credo in unum Deum.
Patrem omnipotentem,
factorem coeli et terrae,
visibilium omnium

I Kyrie

Issand halasta.
Kristus halasta.
Issand halasta.

II Gloria

Au olgu Jumalale kõrges
ja rahu maa peal
hea tahtega inimestele.
Me kiidame Sind, me ülistame Sind,
me kummardame Sind,
me austame Sind,

me täname Sind
Sinu suure au pärast,
Issand Jumal, taevane Kuningas,
kõigeväeline Jumal Isa,
Issanda ainusündinud poeg,
Jeesus Kristus.
Issand Jumal, Jumala Tall,
Isa Poeg,
kes Sa maailma patud ära kannad,
halasta meie peale,
kes Sa maailma patud ära kannad,
võta kuulda meie palveid,
kes Sa istud Isa paremal käel,
halasta meie peale.

Sest ainult Sina oled Püha,
ainult Sina oled Issand,
ainult Sina oled Kõrgeim,
Jeesus Kristus,
koos Püha Vaimuga,
Jumala Isa kirkuses. Aamen.

III Credo

Mina usun ainsasse Jumalasse,
Kõigeväelisesse Isasse,
taeva ja maa,
kõige nähtava

et invisibilium.
Et ex Patre natum
ante omnia saecula.
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero.
Genitum, non factum,
consubstantialem Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines,
et propter nostram salutem,
descendit de caelis.

Et incarnatus est
de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine:
Et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis:
sub Pontio Pilato
passus et sepultus est.

Et resurrexit tertia die,
secundum Scripturas.
Et ascendit in caelum:
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est cum gloria,
iudicare vivos et mortuos:
cujus regni non erit finis.
Et in spiritum Sanctum
Dominum, et vivificantem.
Qui cum Patre et Filio
simul adoratur, et conglorificatur:
qui locutus
est per Prophetas.
Et unam sanctam catholicam
et apostolicam Ecclesiam.
Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum.
Et expecto resurrectionem mortuorum
et vitam venturi saeculi.
Amen.

ja nähtamatu Loojasse,
kes enne aegade algust
Isast on sündinud.
Jumal Jumalast, valgus valgusest,
tõeline Jumal tõelisest Jumalast.
Sündinud, mitte loodud,
olemuselt üks oma Isaga,
kelle läbi kõik on loodud.
Meie, inimeste pärast
ja meie õndsuseks
on ta taevast tulnud,

Püha Vaimu läbi
Neitsist Maarjast
lihaks saanud
ja inimeseks sündinud.
Kes meie eest on risti löödud
Pontius Pilaatuse ajal,
kannatanud ja maha maetud.

Kolmandal päeval üles tõusnud,
nagu ütlevad pühad kirjad
taevasse läinud,
istub Isa paremal käel
ja tuleb taas oma kirkuses,
kohut mõistma elavate ja surnute üle,
ning Tema riigil ei ole lõppu.
Mina usun Pühasse Vaimusse,
Issandasse, kes elu annab,
keda koos Isa ja Pojaga
kummardatakse ja austatakse,
ning kes on kõnelnud
prohvetite suu läbi.
Mina usun ühtainsat, püha,
üleilmset ja apostellikku kirikut,
tunnistan ühtainsat ristimist
pattude andeksandmist,
ootan surnute ülestõusmist
ja igavest elu tulevasel ajastul.
Aamen.

IV Sanctus

Sanctus, Sanctus, Sanctus
Dominus Deus Sabaoth
Pleni sunt caeli et terra
Gloria tua.
Hosanna in excelsis.

V Benedictus

Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

VI Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis
peccata mundi,
miserere nobis.

Dona nobis pacem.

IV Sanctus

Püha, püha, püha
on Issand, taevavägede Jumal.
Taevas ja maa on täis
Sinu kirkust.
Hoosianna kõrges.

V Benedictus

Kiidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel.
Hoosianna kõrges.

VI Agnus Dei

Jumala Tall, kes Sa maailma
patud ära kannad,
halasta meie peale.

Anna meile rahu.

Wolfgang Amadeus Mozart „Vesperae solennes de confessore“

1. Dixit (Psalm 110)

Dixit Dominus Domino meo:
sede a dextris meis:
donec ponam inimicos tuos,
scabellum pedum tuorum.
Virgam virtutis tuae
emittet Dominus ex Sion:
dominare in medio
inimicorum tuorum.
Tecum principium in die virtutis tuae
in splendoribus sanctorum:
ex utero ante luciferum
genui te.
Juravit Dominus, et non poenitebit eum:
Tu es sacerdos in aeternum
secundum ordinem Melchisedech.
Dominus a dextris tuis,
confregit in die irae
suae reges.
Judicabit in nationibus implebit ruinas:
conquassabit capita

1. Dixit (Psalm 110)

Issand ütles minu Issandale:
"Istu mu paremale käele,
kuni ma panen su vaenlased
su jalgealuseks järriks!"
Sinu võimuse valitsuskepi
läkitab Issand Siionist.
Valitse keset
oma vaenlasi!
Sinu on valitsus sinu vägevuse päeval,
kui sa ilmut pühas ehtes:
oma üsast olen sind
enne koidutähte ilmale toonud.
Issand on vandunud ja ei kahetse seda:
sina jääd preestriks igavesti
Melkisedeki korra järgi.
Issand on su paremal käel,
tema purustab kuningad
oma viha päeval.
Ta mõistab kohut rahvaste seas,
täidab maa varematega,

in terra multorum.
De torrente in via bibet:
propterea exaltabit caput.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio, et nunc,
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

2. Confitebor (Psalm 111)

Confitebor tibi Domine
in toto corde meo:
in consilio justorum, et congregatione.
Magna opera Domini:
exquisita in omnes
voluntates ejus.
Confessio et magnificentia opus ejus:
et justitia ejus manet
in saeculum saeculi.
Memoriam fecit
mirabilium suorum,
miserericordias et miserator et justus:
escam dedit
timentibus se.
Memor erit in saeculum testamenti sui:
virtutem operum suorum
annuntiabit populo suo:
ut det illis hereditatem gentium:
opera manuum ejus
veritas et iudicium.
Fidelia omnia mandata ejus
confirmata in saeculum saeculi
facta in veritate et aequitate.
Redemptionem misit Dominus
populo suo:
mandavit in aeternum
testamentum suum.
Sanctum et terribile nomen ejus:
initium sapientiae timor Domini.
Intellectus bonus

ta purustab päid laial maal.
Ta joob ojust tee veerel,
seepärast ta käib püstipäi.
Au olgu Isale ja Pojale
ja Pühale Vaimule.
Nagu oli alguses, olgu nüüd,
alati ja igavesti.
Aamen

2. Confitebor (Psalm 111)

Ma tänan Issandat
kõigest südamest
õiglaste osaduses ja koguduses!
Suured on Issanda teod,
uuritavad kõigile,
kellel neist on hea meel.
Aulised ja ülevad on tema tööd
ja tema õigus
kestab igavesti.
Tema on mälestuse seadnud
oma imetegudele.
Halastaja ja armuline on Issand.
Ta annab toidust neile,
kes teda kardavad,
ta peab igavesti meeles oma lepingut.
Ta on ilmutanud oma tegude
vägevust oma rahvale,
et neile anda paganate pärusmaa.
Tema kätetööd
on tõde ja õigus;
usaldatavad on kõik ta seadmised.
Need on toetatud ikka ja igavesti,
need on tehtud tões ja õiguses.
Ta läkitas lunastuse
oma rahvale,
ta kinnitas
oma lepingu igaveseks,
püha ja kardetav on tema nimi.
Issanda kartus on tarkuse algus;
hea arusaamine on kõigil,

omnibus facientibus eum:
laudatio ejus manet
in saeculum saeculi.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio, et nunc,
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

3. Beatus vir (Psalm 112)

Beatus vir, qui timet Dominum:
in mandatis ejus volet nimis.
Potens in terra erit semen ejus:
generatio rectorum benedicetur.
Gloria et divitiae in domo ejus
et justitia ejus manet
in saeculum saeculi.
Exportum est in tenebris lumen rectis:
misericordis, et miserator, et justus.
Jucundus homo qui miseretur
et commodat,
disponet sermones suos in iudicio:
Quia in aeternum non commovebitur.
In memoria aeterna erit justus:
ab auditione mala non timebit.
Paratum cor ejus
sperare in Domino,
non commovebitur donec
despiciat inimicos suos.
Dispersit dedit pauperibus:
justitia ejus
manet in saeculum saeculi:
cornu ejus exaltabitur in gloria.
Peccator videbit, et irascetur,
dentibus suis fremet et tabescet:
desiderium peccatorum peribit.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio, et nunc,
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

kes teevad seda mööda;
tema kiitus
kestab igavesti.
Au olgu Isale ja Pojale
ja Pühale Vaimule.
Nagu oli alguses, olgu nüüd,
alati ja igavesti.
Aamen.

3. Beatus vir (Psalm 112)

Õnnis on mees, kes kardab Issandat,
kellele väga meeldivad ta käsud.
Võimsaks saab tema seeme maa peal,
õiglaste sugu õnnistatakse.
Vara ja rikkus on tema kojas
ja tema õigus
püsib ikka.
Pimeduses tõuseb õiglastele valgus,
armuline ja halastav ja õige.
Õnnis on mees, kes on armuline
ja annab laenuks,
kes oma asju ajab õigluses.
Sest ta ei kõigu iialgi;
igaveseks mälestuseks jääb õige.
Ei ta karda õnnetuse sõnumit,
tema süda on kindel,
ta loodab Issanda peale.
Tema süda on toetatud, ta ei karda,
kuni ta viimaks parastab oma vaenlasi.
Ta jagab välja rikkalikult ja annab vaestele;
tema õigus
püsib ikka,
tema sarv on kõrgel au sees.
Õel näeb seda ja saab pahaseks,
ta kiristab hambaid ja nõrkeb.
Õelate igatsused lähevad tühja.
Au olgu Isale ja Pojale
ja Pühale Vaimule.
Nagu oli alguses, olgu nüüd,
alati ja igavesti.
Aamen.

4. Laudate pueri (Psalm 113)

Laudate pueri Dominum:
laudate nomen Domini.
Sit nomen Domini benedictum,
ex hoc nunc, et usque in saeculum.
A solis ortu usque ad occasum,
laudabile nomen Domini.
Excelsus super omnes gentes Dominus,
et super coelos gloria ejus.
Quis sicut Dominus Deus noster,
qui in altis habitat,
et humilia respicit
in coelo et in terra?
Suscitans a terra inopem,
et de stercore erigens pauperem:
Ut collocet eum cum principibus,
cum principibus populi sui.
Qui habitare facit sterilem in domo,
matrem filiorum laetantem.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio, et nunc,
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

5. Laudate Dominum (Psalm 117)

Laudate Dominum omnes gentes:
laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super
nos misericordia ejus:
et veritas Domini manet in aeternum.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio, et nunc,
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

4. Laudate pueri (Psalm 113)

Kiitke, Issanda sulased,
kiitke Issanda nime!
Issanda nimi olgu tänatud
nüüd ja igavesti!
Päikesetõusust loojakuni
olgu kiidetud Issanda nimi!
Issand on kõrge üle kõigi rahvaste,
tema auhiilgus on üle taevaste.
Kes on nagu Issand, meie Jumal,
kes kõrgel istub,
kes alandub vaatama,
mis taevas ja maa peal on,
kes tõstab põrmust üles vaevase
ja tuhaasemelt viletsa,
pannes tema istuma õilsate kõrvale,
oma rahva õilsate kõrvale,
kes paneb sigimatu, kel polnud maja,
elama poegade rõõmsa emana?
Au olgu Isale ja Pojale
ja Pühale Vaimule.
Nagu oli alguses, olgu nüüd,
alati ja igavesti.
Aamen.

5. Laudate Dominum (Psalm 117)

Kiitke Issandat, kõik paganad,
ülistage teda, kõik rahvahõimud!
Sest võimsaks on saanud
tema heldus meie üle
ja Issanda ustavus kestab igavesti.
Au olgu Isale ja Pojale
ja Pühale Vaimule.
Nagu oli alguses, olgu nüüd,
alati ja igavesti.
Aamen.

6. Magnificat (Luuka 1:46–55)

Magnificat anima mea Dominum.
Et exsultavit spiritus meus
in Deo salutari meo.
Quia respexit humilitatem
ancillae suae:
ecce enim ex hoc beatam
me dicent
omnes generationes.
Quia fecit mihi magna qui potens est:
et sanctum nomen ejus.
Et misericordia ejus
a progenie in progenies
timentibus eum.
Fecit potentiam in brachio suo:
dispersit superbos
mente cordis sui.
Deposuit potentes
de sede,
et exaltavit humiles.
Esurientes implevit bonis:
et divites dimisit inanes.
Suscepit Israel
puerum suum:
recordatus misericordiae suae.
Sicut locutus
est ad patres nostros
Abraham et semini ejus,
in saecula.
Gloria Patri, et Filio,
et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio, et nunc,
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

6. Magnificat (Luuka 1:46–55)

Mu hing ülistab Issandat
ja mu vaim hõiskab Jumala,
minu Päästja pärast,
sest Ta on vaadanud
oma ümmardaja madaluse peale.
Sest vaata, nüüdsest peale
kiidavad mind õndsaks
kõik sugupõlved,
sest mulle on suuri asju teinud Vägev,
ja püha on Tema nimi
ja Tema halastus
kestab põlvest põlveni neile,
kes Teda kardavad.
Ta on näidanud oma käsivarre kangust,
Ta on pillutanud laiali need,
kes on ülbed oma südame meelett.
Ta on tõuganud maha
võimukad troonidelt
ja ülendanud alandlikke,
näljaseid on Ta täitnud heade andidega,
ent rikkad saatnud minema tühjalt.
Ta on võtnud oma hooleks
oma sulase Iisraeli,
pidades meeles oma halastust,
nõnda, nagu Ta on rääkinud
meie vanemate vastu,
Aabrahamile ja tema järglastele
igavesti.
Au olgu Isale ja Pojale ja Pühale
Vaimule.
Nagu oli alguses, olgu nüüd,
alati ja igavesti.
Aamen.

Viini klassikalise koolkonna rajajat **Franz Joseph Haydnit** on tituleeritud õigusega nii „sümfoonia isaks“ kui ka „keelpillikvarteti isaks“, mistõttu on temast järelepõlvedele jäänud kuvand eeskätt instrumentaalmuusika loojana. Helilooja biograafi Georg August Griesingeri sõnul olevat Haydn aga mõnikord juurelnud, kas „nii paljude kvartettide, sonaatide ja sümfooniade asemel oleks ta pidanud kirjutama rohkem vokaalmuusikat“. See loominguala, eriti sakraalmuusika, etendas Haydni varasel kujunemisteel olulist rolli – tema noorusaastad möödusid kooripoisina Viini Püha Stephani toomkirikus ning sealses katedraalikoolis omandas ta parimate meistrite käe all põhiteadmised nii laulukunstist kui ka klaviiri- ja viulimängust. Vaimsusest ammutas jõudu ka helilooja kunstiline inspiratsioon: „Kui komponeerides ei lähe asjad päris õigesti,“ tähendanud ta, „kõnnin ma toas edasi-tagasi, roosipärg käes, ütlen mitu „Ave Mariat“ ja siis tulevad ideed uuesti.“

Haydni sakraalmuusika, eriti tema 12 missat, toovad meid kõige lähemale autori inspiratsiooniallika juurde. Kuigi Haydn lõi vokaalteoseid pea kogu oma komponistikarjääri kestel, keskendus ta sellele loomevaldkonnale eriliselt oma elu lõpukümnenditel: sellest ajast pärinevad tema kuus viimast nn suurt missat ning kaks peamist

oratooriumi – „Loomine“ (1798) ja „Aastaajad“ (1801). Pöördumise sakraalmuusika žanride poole tingisid Haydni uue töandja eelistused: 1795. aastal kutsus Nikolaus II Esterházy uuesti kokku oma lahkunud isa Paul Anton Esterházy poolt laialisaadetud kapelli, mida Haydn oli varem juhitanud. Oma kapellilt ootas uus vürst peamiselt toretsevat kirikumuusikat, mis seni oli olnud Haydni loomingu pigem kõrvalalaks. Helilooja ülesandeks sai kirjutada igal aastal üks missa printsess Maria Josepha Hermenegildi nimepäevaks – 8. septembriks. Selle tulemusena valmisid aastatel 1796–1802 „Püha missa“, „Nelson-missa“, „Kroonimissimissa“, „Therese-missa“, „Loomissimissa“ ja „**Harmoniamissa**“. Nimetatud missades on koori ja orkestri vahekorid kaldunud otsustavalt orkestri kasuks – suure koosseisuga sümfooniaorkester on muusikaliselt juhtrollis ning teksti laulev koor sulab orkestrisse selle loomuliku osana.

Sarja viimane teos „Harmoniamissa“, mida autor ise nimetas lihtsaks missaks, on saanud oma hüüdnime sellest, et Haydn kasutab siin ebatavaliselt suurt puhkpillirühma: flööte, oboesid, klarneteid, fagotte, metsasarvi ja trompeteid (*Harmonie* tähendas saksakeelses kultuuriruumis puhkpilliansambli).

Teos tuli esiettekandele 8. septembril 1802 Eisenstadt'i Bergkirches autori juhatusel ning sai väga sooja vastuvõtu osaliseks.

„Harmooniamissa“ pani punkti tollal 70-aastase Haydni säravale muusikalisele karjäärile. Pärast missa lõpetamist kurtis helilooja üha enam väsimuse, keskendumisvõime puudumise ja depressiooni üle ning esitas 1804. aasta lõpus Esterházy perekonnale tagasiastumise palve. Kuigi ta elas veel 1809. aastani, ei loonud ta enam uusi teoseid (1803. aastasse jäi lõpetamata kvartett *op.* 103). Haydni luigelauluks jäänud suurejooneline ja helge „Harmooniamissa“ ei lase aga veel kuidagi tema peatset hääbumist ette aimata, näidates autorit täies vitaalsuses ja meisterlikkuse tipus.

Klassitsistliku stiili ikoon **Wolfgang Amadeus Mozart** kirjutas oma lühikese elu jooksul üle 600 teose, jättes jälje igasse žanri, mida ta puudutas. Alustanud muusikuteed imetletud lapsgeeniusega, seisis Mozart täiskasvanuikka jõudes silmitsi probleemiga, et ei leidnud oma võimetele sobivat töökohta. 17-aastaselt oli ta asunud viiuldaja ning kontsertmeistri ametisse Salzburgi peapiiskop Hieronymus Colloredo õukonnakapellis, kuid töötamine selle konfliktse ja türanniseeriva tööandja juures täitis noore ja võimeka komponisti järjest kasvava rahulolematusega. Korduvalt püüdis ta pääseda

õukonnahelilooja positsioonile mitmetes Euroopa suurlinnades, ent tulemusteta.

Salzburgi õukonnamuusikult oodati sakraalkompositsioonide loomist katedraalis esitamiseks – nii valmis Mozarti Salzburgi-aastail (1773–1781) suurem osa tema vaimulikest teosest, sh 14 missat (kokku on tal 17 missat). Kahel korral komponeeris ta muusika vespriteenistuse tarbeks: 1779. aastal valmis „Vesperae solennes de Dominica“ KV 321 ja 1780. aastal „**Vesperae solennes de confessore**“ **KV 339**, mis jäi ka tema viimaseks Salzburgi-perioodi sakraalteoseks. Teose saamisloo, lõpetamise täpse daatumi ja esiettekande kohta puuduvad andmed, ent selle pealkiri viitab asjaolule, et vesper valmis arvatavasti mõne pühaku auks (*confessore* – usutunnistaja, kiriku poolt mõnele isikule antud tiitel). Liturgilise muusika asjatundja J. Frank Henderson on oma uurimuses „Mozart's Vesperae Solennes de Confessore: Identification of the Saint and Date“ (2006) teinud järelduse, et selleks isikuks võis tõenäoliselt olla Salzburgi kaitsepühak St. Rupert (660?–710) ning teos võis tulla esitusele Püha Ruperti päeval 24. septembril 1780.

Vesperi kuue osa tekstide aluseks on viis psalmi: nr 110 (*Dixit Dominus*), nr 111 (*Confitebor tibi Domine*), nr 112 (*Beatus vir*), nr 113 (*Laudate pueri Dominum*) ja nr 117 (*Laudate Dominum*) ning *Magnificat* (Maarja kiituslaul) Uuest Testamendist.

Teosele on pannud oma pitseri Mozarti kui ooperihelilooja mõtlemislaad: vespri algus sarnaneb atmosfäärilt ooperliku avamänguga ning teatrimuusika maailma näivad kuuluvat ka solistipartiid. Soliste on helilooja käsitletud enamasti ansamblina, erandiks viienda osa aaria *Laudate Dominum* – kogu Mozarti loominguga üks kaunimaid ja lüürilisemaid sopranisoolosid, mida esitatakse sageli ka iseseisva teosena. Muusikaliselt eristub teistest neljas osa *Laudate pueri Dominum* – see teose ainus minoorne osa on välja peetud kontrapunktilises stiilis ning on kirjutatud üksnes koorile ja orkestrile. Neljanda osa algusteema on võetud Michael Haydni 1771. aastal loodud reekviemist (*Cum sanctis tuis*).

„Vesperae solennes de confessore“ on kahtlemata meistriteos, mis kuulutab ette Mozarti järgneva Viini-perioodi kaht suurejoonelist sakraalteost: missa c-moll ja reekviem.

Evelin Kõrvits

Yena Choi
Foto: Herkki-Erich Merila

Yena Choi (sopran), kes on tuntud oma puhta ja kõlava hääle poolest, alustas lauluõpinguid oma kodumaal Lõuna-Koreas Incheoni Kunstigümnaasiumis Myung-Sung Hani juhendamisel ja lõpetas 2018. aastal Souli Riikliku Ülikooli muusikakolledži laulu erialal bakalaureusekraadiga. Ülikooli ajal esines Yena Choi solistina kirikutes ja juhendas lastekoori.

Pärast magistriõpinguid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias tegi ta Eestis debüüdi Beethoveni missa C-duur sopranisolistina Tõnu Kaljuste juhatusel. See sai lävepakuks tema edukale rahvusvahelisele karjäärile koostöös Kaljuste ja mitmete orkestritega. Tuntust on toonud

talle ka vanamuusika esitused, sh ansambliga Floridante (Couperin), Tallinna Kammerorkestriga (Bach, Pergolesi ja Vivaldi) ja Concerto Copenhageniga (Händel). Tema repertuaari kuuluvad ka klassikalised suurvormid ja uuem muusika (Sumera, Zemlinsky, Vivier), mis on kinnitanud tema mainet laia ampluaaga solistina.

Yena Choi on üles astunud solistina Flandria Sümfooniaorkestri ees Kristiina Poska juhatusel ning käinud ringreisidel Prantsusmaal, Belgias, Hollandis ja Suurbritannias. Suurt tähelepanu on ta oma mitmekülgisusega pälvinud Baltimaades, kus ta on esinenud mainekatel festivalidel, sealhulgas Eesti Muusika Päevad ja Läänemere festival. Tema muusikalisi saavutusi kinnitavad konkursivõidud (Virtuoso International Music Competition ja Mart Saare nimeline lauljate konkurss). Lisaks on Yena Choi mänginud olulist rolli Lõuna-Korea ja Eesti vaheliste kultuurisuhete edendamisel ning on esinenud mitmetel diplomaatilistel üritustel.

Oma sügava tooni ja väljendusrikka tämbriga ning oskusega hallata nii klassikalist kui ka nüüdisloomingut esineb Yena Choi maailma lavadel väljapaistvate dirigentide ja orkestritega, kindlustades oma koha üha uutele kunstilistele kõrgustele tõusva artistina.

Kai Rüütel-Pajula
Foto: Krõõt Tarkmeel

Kai Rüütel-Pajula (metsosopran) on rahvusvaheliselt hinnatud nii laulja kui ka näitlejana. Ta on esinenud mainekates ooperimajades: Londoni Kuninglik Ooper, Inglise Rahvusooper, Hollandi Rahvusooper, Madridi Teatro Real, Flandria Ooper, Šoti Ooper jt ning teinud koostööd tuntud lavastajatega, teiste hulgas Robert Carsen, Laurent Pelly, Keith Warner ja Calixto Bieito.

Hooaeg 2024/25 toob kaasa mitmeid uusi väljakutseid, sealhulgas Polina rollidebüüt Tšaikovski „Padaemandas“ (Hamburgi Riigiooper), Suzuki Puccini „Madama Butterfly’s“ (Tšiili Santiago teater) ja Fricka Wagneri „Valküürides“ (Dortmundi teater). Kontserdilaval soleerib ta Tallinna Kammerorkestri ees (Haydni „Harmoniemesse“ ja Mozarti „Vesperae solennes de confessore“).

Eelmisel hooajal astus Rүүtel üles Mendelssohni oratooriumis „Eelija“ (Lyoni Rahvusooper) ja Šostakoviči ooperis „Mtsenski maakonna leedi Macbeth“ (Genfi Suur teater). Ta debüteeris Waltraute rollis Wagneri „Jumalate hukus“ Londoni Filharmooniaorkestriga ning esitas solo-osi Mahleri 2. sümfoonia (Ulsteri orkester) ja Beethoveni 9. sümfoonia (Trondheimi Sümfooniaorkester).

Viimase aja edukamate saavutuste hulka kuuluvad debüüt Juuditi rollis (Bartóki „Hertsog Sinihabeme loss“), samuti osatäitmised Mozarti „Võluflöödis“, Schrekeri „Genti sepas“, Glassi „Akhnatenis“ ja Verdi „Othellos“. Eesti Rahvusooperis on ta üles astunud Bizet' „Carmeni“ nimiroolis ja Rimski-Korsakovi ooperis „Tsaari mõrsja“ Ljubaša osas. Rүүtel tegi USA ooperidebüüdi Olga rollis Tšaikovski „Jevgeni Oneginis“ (Dallase Ooper) ning tõi maailma esiettekandele ameerika-iisraeli helilooja Chaya Czernowini teose „Infinite Now“ (Flandria Ooper). Kontsertlauljana on ta soleerinud muuhulgas Elgari „Gerontiusse unenäos“ (Kuninglik Filharmooniaorkester), Mozarti reekviemis (St Louis' Sümfooniaorkester) ja Beethoveni missas C-duur (Birminghami Sümfoonia- ja Filharmooniaorkester).

Kai Rүүtel-Pajula õppis Tallinna Georg Otsa nimelises Muusikakoolis, Haagi Konservatooriumis ja Hollandi

Danny Zhizhong Xie
Foto: Herkki-Erich Merila

Rahvusooperi Akadeemias ning oli aastail 2009–2011 valitud Jette Parkeri noorte artistide programmi Londoni Kuninglikus Ooperis.

Danny Zhizhong Xie (tenor), dirigent ja laulja, on pärit Singapurist. Alustanud klaveri- ja viiuliõpinguid nelja-aastaselt, tekkis tal juba varases nooruses vaimustus koorilaulust ning hiljem asus ta õppima koorimuusikat USAs Indiana Ülikooli (Bloomington) Jacobsi muusikakoolis. Ta omandas 2013. aastal bakalaureusekraadi klaveri erialal, lisaks kahel kõrvalerialal – dirigeerimises ja etnomusikoloogias.

Singapuris töötas Danny koorijuhi ja muusikaõpetajana erinevates koolides. Märkimisväärne on

tema töö kooriga Raffles Singers, mille juures ta oli nii abidirigent kui ka president. Tema osalusel on koor saavutanud mitu *grand prix*'d koorikonkurssidel Euroopas. Samuti on ta nii laulja kui ka koormeisterina kaasa teinud vokaalsümfoonilistes projektides, esinedes koos rahvusvaheliste ja kohalike orkestritega. Danny on ka tegevdirektor Singapuri mittetulunduslikus organisatsioonis Resonance of Singapore, mida juhib Singapuri esimene professionaalne vokaalansambel The ROS Singers.

Soovides arendada end kooridirigeerimises, õpib Danny praegu Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias kooridirigeerimise magistrantuuris (prof Toomas Kapten). Aastatel 2023–2024 täiendas ta end ka Stockholmi Kuninglikus Muusikakolledžis (prof Fredrik Malmberg). Danny on aktiivne nii Eesti kui ka Rootsi koorimuusikaelus – laulja ja dirigendina on ta olnud seotud tippkooridega, nagu Eric Ericsoni kammerkoor, Rootsi Raadio koor, Vokalharmonin ja segakoor HUIK!.

2023. aastal jõudis ta Vilniuses toimunud 4. Juozas Naujalyse rahvusvahelisel koorijuhtide konkursil viie parima finalisti hulka. Praegu on Danny Zhizhong Xie kammerkoori Avis Animi dirigent. Alates hooajast 2024/2025 liitus ta Eesti Filharmoonia Kammerkooriga.

Kim Sargsyan
Foto: Herkki-Erich Merila

Kim Sargsyan (bass-bariton) on omandanud magistrikraadi Jerevani Komitase-nimelises Riiklikus Konservatooriumis kahel erialal: viiul (prof Bagrat Vardanyani klass, 2005) ja laulmine (prof Anna Mayilyani klass, 2016).

Lauljana on Kim olnud solist Armeenia Rahvuslikus Ooperi- ja Balletiteatris (2016–2022), Armeenia Riiklikus Kammerkooris Hover (2008–2022) ja vokaalseptetis Armenian Voices (2011–2017). Viiuldajana tegutses ta Armeenia Rahvusooperi sümfooniaorkestris (2004–2022). 2018. aastal asutasid Kim ja pianist Marine Karoyan dueti Aré ning andsid kontserte nii Armeenias kui ka väljaspool, esitades peamiselt saksa heliloojate loomingut.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor

Foto: Kaupo Kikkas

Kim on teinud koostööd Armeenia Riikliku Filharmooniaorkestri, Riikliku Sümfooniaorkestri ja Armeenia solistide riikliku ansambliga. Ta on esinenud sellistel lavadel nagu Dubai Ooper, Théâtre Nanterre-Amandières, Cité de la Musique ja Le Quartz Prantsusmaal, Strathmore Hall, Carnegie Hall ja Lincolni Keskuse Alice Tully Hall USAs, Taipei Riiklik Teater ja kontserdisaal Taiwanis, Ermitaazi muuseumi saal Venemaal jm. Kim on osalenud festivalidel Peterburi Paleed (2021), Prospects of the 21st Century (Armeenia, 2010–2021), Pieve in Musica (Viguzzolo, Itaalia, 2023) ja Savonlinna ooperifestival (Soome, 2024).

Aastatel 2022–2024 laulis Kim Rahvusoperis Estonia ja alates 2024. aasta augustist on ta Eesti Filharmoonia Kammerkoori laulja.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor (EFK) on kujunenud üheks tuntumaks Eesti muusikakollektiiviks maailmas. Koori repertuaar ulatub barokkmuusikast kuni nüüdiseosteni, kus eriline koht on Arvo Pärdi, Veljo Tormise, Tõnu Kõrvitsa, Galina Grigorjeva, Ülo Kriguli ja teiste eesti heliloojate loomingul.

Hooaja jooksul annab EFK umbes 70 kontserti nii kodu- kui ka välismaal. Rahvusvahelises muusikaelus on tegutsetud aastakümneid koos mainekate dirigentide ja orkestritega, esinemispaikadeks Viini Kontserdimaja, Sydney Ooperimaja, Londoni Royal Albert Hall, Hong Kong City Hall, Hamburgi Elbphilharmonie, Pariisi Filharmoonia, New Yorgi Carnegie Hall, Los Angelese Walt Disney kontserdimaja jpt.

Külalisdirigentidena on koori ees seisnud sellised maailmanimed, nagu Claudio Abbado, Helmuth Rilling, Eric Ericson, Neeme Järvi, Marc Minkowski, Gustavo Dudamel jpt. EFK on teinud koostööd paljude tipporkestritega, nagu näiteks Londoni Sümfooniaorkester, Les Musiciens du Louvre, Los Angelese Filharmoonikud, Philip Glass Ensemble jt.

Stabiilset kõrgtaset näitavad koori ligi 80 salvestist plaadifirmadele ECM, Virgin Classics, Carus, Harmonia Mundi, Ondine, BIS. Albumid on võitnud mitmeid auhindu, sh kaks Grammyt, Gramophone'i auhinna, Diapason d'Or'i, Prix Caecilia. Kokku on EFKi salvestisi esitatud Grammyle 16 korral.

BBC muusikaajakiri Classical Music ja Suurbritannias tegutsev klassikalise muusika raadiojaam Classic FM on Eesti Filharmoonia Kammerkoori valinud kümne parima koori hulka maailmas.

1981. aastal Tõnu Kaljuste loodud koori ees on peadirigentidena seisnud veel briti dirigent Paul Hillier (2001–2007), hollandlane Daniel Reuss (2008–2013) ja lätlane Kaspars Putniņš (2014–2021). Alates hooajast 2021/2022 on koori kunstiline juht taas Tõnu Kaljuste.

Tänaasel kontserdil teevad kammerkooride ühenduse Tenso Network Europe projekti CONNECT

raames EFK ridades kaasa neli noort lauljat Saksamaalt, Türgist, Prantsusmaalt ja Šveitsist. Tenso CONNECT eesmärk on toetada noori professionaalseid lauljaid ja dirigente nende arengus, projekti toetab Euroopa Liit.

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

Kunstiline juht ja peadirigent
Tõnu Kaljuste

Koormeister **Mai Simson**

Sopran:

Yena Choi, Mirell Jakobson,
Eleri-Kristel Kuimet, Annika Lõhmus,
Kristine Muldma, Marie Roos,
Laura Štoma, Sharon Tadmor

Alt:

Ave Hännikäinen, Annely Leinberg,
Kristel Marand, Marianne Pärna, Anni
Marie Rea, Cätly Talvik, Lisa Defeyter

Tenor:

Danila Frantou, Kaido Janke,
Raul Mikson, Miguel Gonçalves Silva,
Kaarel Telgmaa, Toomas Toherst,
Danny Zhizhong Xie, Bastien Masset

Bass:

Geir Luht, Kristjan-Jaanek Mölder,
Kim Sargsyan, Aarne Talvik,
Henry Tiisma, Rainer Vilu,
Buğra Can Ögüt

Tallinna Kammerorkester
Foto: Kaupo Kikkas

Tallinna Kammerorkestri (TKO) asutas 1993. aastal dirigent Tõnu Kaljuste. Kolme aastakümne jooksul on orkestrist kujunenud üks Eesti esinduskollektiive, kes on oodatud esineja kontserdilavadel nii Euroopas kui ka mujal maailmas. TKO on äratanud tähelepanu oma kunstiliselt terviklike kavade, stiilitundliku muusitseerimise ja kõrgetasemelise interpretatsioonikunstiga. Orkestri mitmekülgses repertuaaris on esindatud nii baroki-, klassitsismi- kui romantismiajastu muusika; oluliseks osaks on 20. ja 21. sajandi heliloojate looming, sealhulgas vähemtuntud teosed ja uudisteoste esiettekanded. TKO hinnatud keelpillimängijad astuvad regulaarselt üles ka solistide ja kammermuusikutena.

Tallinna Kammerorkestri kauaaegne koostööpartner on olnud Eesti Filharmoonia Kammerkoor –

ühised esinemised ja salvestised on toonud mõlemale kollektiivile rahvusvahelist tuntuust ja tunnustust. 1993. aastal salvestati nimekale plaadifirmale ECM Tõnu Kaljuste käe all Arvo Pärdi autoriplaat „Te Deum“, mis pälvis kõrgeid hinnanguid maailma juhtivatelt muusikakriitikutelt ning püsis kuid plaadiedetabelite esikümnes. ECMi märgi alt on ilmunud veel Pärdi autoriplaadid „Litany“, „In Principio“ ja „Adam's Lament“, samuti Erkki-Sven Tüüri „Crystallisatio“ ja Heino Elleri „Neenia“. Orkester on salvestanud ka firmadele Warner Music/Finlandia Records, Carus Verlag, Ondine, Alba jt.

Esimese peadirigendi Tõnu Kaljuste käe all tegutses orkester aastatel 1993–1995, 1996–2001 ja 2019–2024. Olulise jälje TKO arengusse on jätnud Juha Kangas, kes oli 1995–1996 peadirigent ja 2001–2003 kunstiline nõustaja.

Järgnenud kümnel hooajal kureeris orkestri tegevust Tallinna Filharmoonia kunstiline juht Eri Klas, 2013–2019 oli peadirigendiks Risto Joost. Külalisdirigentidena on orkestrit juhitanud Kolja Blacher, John Storgårds, Pietari Inkinen, Okko Kamu, Jaakko Kuusisto, Richard Tognetti, Terje Tønnesen, Aleksandr Rudin, Florian Donderer, Dmitri Sitkovetski, Peter Spissky, Maksim Rõsanov, Andrew-Lawrence King ja Dmitri Sinkovski, samuti hinnatud Eesti dirigendid Olari Elts, Paavo Järvi, Neeme Järvi, Kristjan Järvi, Paul Mägi, Arvo Volmer, Vello Pähn, Jüri Alperden, Mihhail Gerts, Kristiina Poska jt.

TKO on esinenud paljudel mainekatel muusikafestivalidel, nagu Bachi kantaatide festival Milanos (Itaalia, 1996, 1997), Bremeni muusikafestival (Saksamaa, 1998), MITO SettembreMusica (Itaalia, 2004, 2007, 2017, 2021, 2023), Budapesti sügisfestival (Ungari, 2005), Naantali muusikafestival (Soome, 2008, 2019), Arturo Benedetti Michelangeli festival (Itaalia, 2007), Cervantino festival (Mehhiko, 2012), Vale of Glamorgan (Wales, 2015), MDR Musiksommer (Saksamaa, 2017), Euphonie (Poola, 2018), Mozartiana (Poola, 2019), Läänemere festival (Rootsi, 2018, 2019) ja Pärt Festival 2022 (Holland). Kontserdireisid on orkestri viinud USAsse, Kanadasse, Jaapanisse, Hiinasse, Brasiiliasse, Argentinasse, Mehhikosse,

Tuneesiasse ja enamikku Euroopa riikidesse. Euroopa nimekamate kontserdisaalide kõrval on üles astunud ka New Yorgi Carnegie Hallis ja Pekingi Keelatud Linna kontserdisaalis.

2013. aastal pälvis Tallinna Kammerorkester Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipreemia. TKO on kaastegev Arvo Pärdi autoriplaadil „Adam's Lament“, mis tõi dirigent Tõnu Kaljustele 2014. aastal Grammy.

TALLINNA KAMMERORKESTER

Orkestri kontsertmeister

Harry Traksmann

I viiul

Harry Traksmann, Olga Voronova,
Helen Västrik, Fred Heinoja, Grete
Heinsaar

II viiul

Elo Tepp, Mari Targo, Anete Ainsaar,
Eva-Maarja Forslund, Eva-Maria
Sumera

Viola

Joosep Ahun, Merike Heidelberg,
Mart Kuusma, Arvo Haasma

Tšello

Leho Karin, Siluan Hirvoja, Andres
Alexander Metspalu

Kontrabass

Andres Kungla, Michele Bonfante

Flööt

Linda Vood

Oboe

Riivo Kallasmaa, Aleksander
Hännikäinen

Klarnet

Edmunds Altmanis, Meelis Vind

Fagott

Peeter Sarapuu, Rene Sepalaan

Metsasarv

Mattias Vihmann, Kalle Koppel

Trompet

Indrek Vau, Ivar Tillemann

Tromboon

Andres Kontus, Hendrik Jaak Sepp,
Johannes Kiik

Timpanid

Vambola Krigul

Orel

Kadri Toomoja

Leho Karin mängib Eesti Pillifondile
kuuluval Francois Fourrier Nicolas'
tšellol (1798) ja Claude Thomassini
poognaga (1890).

Tõnu Kaljuste
Foto: Kaupo Kikkas

Tõnu Kaljuste on rahvusvahelist tuntust kogunud mitmepalgelise repertuaariga, mis ulatub ooperitest ja klassikalistest sümfoonilistest teostest nüüdisaegse muusikani. Ta on koostööd teinud näiteks selliste Põhja- ja Ida-Euroopa modernismi suurkujudega, nagu Alfred Schnittke, György Kurtág, Krzysztof Penderecki, Gija Kantšeli ja Einojuhani Rautavaara ning on töestanud end eesti heliloojate Arvo Pärdi, Erkki-Sven Tüüri, Tõnu Kõrvitsa, Veljo Tormise ja Heino Elleri loomingu asjatundja ja tutvustajana.

2014. aastal võitis Tõnu Kaljuste Grammy parima kooriesituse kategoorias Arvo Pärdi teose „Aadama itk“ eest. Tema salvestisi

on korduvalt esitatud Grammy plaadiauhindade nominendiks. Kaljuste albumeid on esile toodud eri kategooriates. Grammy nominatsiooni on saanud nii norra helilooja Ståle Kleiberi ooper „David and Bathsheba“ kui ka sümfooniline muusika. 2019. aastal võitis ta rahvusvahelise klassikalise muusika auhinna (International Classical Music Award) koos Wrocławsi NFMi filharmoonia-orkestriga Arvo Pärdi sümfooniate salvestise eest. Kaljuste plaadid on võitnud ka mitmeid teisi auhindu: Cannes Classical Award (1999), Diapason d'Or (2000), Edison Prize (2000), Classic Brit Award (2003), Prix Caecilia (2023). Ta on teinud koostööd plaadistusstuudiodega ECM Records, Virgin Classic, BIS ja Caprice Records.

Tõnu Kaljuste on Eesti Filharmoonia Kammerkoori asutaja (1981) ning alates 2021. aasta augustist, pärast 20-aastast vahet, taas Eesti Filharmoonia Kammerkoori peadirigent ja kunstiline juht. Ta on ka Tallinna Kammerorkestri asutaja (1993) ning taas selle peadirigent ja kunstiline juht aastatel 2019–2024. Alates 2004. aastast on Kaljuste tema enda asutatud projektiteatri Nargen Opera kunstiline juht. Tema eestvedamisel on 2006. aastast toimunud Nargenfestival.

Eesti Kontsert: produtsent Tuuli Metsoja, assistent Gerde Kadi Kuusk

Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja
Tallinna Kammerorkestrit toetavad:

EXMET

NORDNET

LUX Charter

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO

AUTOPARTNER

OLEREX

Jazz
pesulad

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios